

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 46, godina XXIII
novembar, 2018. [str. 149-151]

© Monos 2018

Zbornik radova, *Zločini na području Zvornika – 25 godina poslije*

*Medžlis Islamske zajednice Zvornik,
Zvornik 2018, 199 str.*

Na dvadesetpetu godišnjicu od prvih zločina srpskih vojnih i paravojnih jedinica nad Bošnjacima Zvornika održan je okrugli sto pod nazivom *Zločini na području Zvornika – 25 godina poslije*. Cilj ovog skupa bio je da se o ovom pitanju progovori na osnovu validnih argumenata, te podstaknu istraživanja i pisanja o svim zločinima i zločincima na području Zvornika. Skup je održan uoči 19. kolektivne dženaze, 1. juna 2017. godine, u Zvorniku, a na njemu je prezentirano sedam izlaganja.

Sva izlaganja sa skupa sakupljena su u zbornik, kako bi bila svjedočanstvo o događajima iz perioda velikosrpske agresije na Bosnu i Hercegovinu, kada su počinjeni brojni zločini nad Bošnjacima Zvornika. U Zborniku je objavljeno 8 radova na 199 stranica.

Prilike u Zvorniku u predvečerje agresije na Bosnu i Hercegovinu 1992. godine, naslov je rada čiji je autor prof. dr. Izet Šabotić (10-23). U radu se govori o vojnom i strateškom značaju Zvornika u pripremi agresije na Bosnu i Hercegovinu. Sam položaj Zvornika na granici sa Srbijom, određivao je njegov značaj. Zauzimanjem Zvornika, agresor je stvarao pretpostavke za dalji prodor u unutrašnjost Bosne i Hercegovine, posebno u pravcu tuzlanskog bazena, kao i dijela Podrinja, južno od Zvornika. Svjestan te činjenice, agresor je u svojim osvajačkim planovima pridavao značajnu pažnju Zvorniku, pa je od kraja 80-tih godina XX stoljeća vršio pripreme za stavljanje Zvornika pod svoju kontrolu. To je posebno bilo intenzivno sa povlačenjem vojnih snaga JNA iz Slovenije i Hrvatske, 1991. godine, kada će na užem i širem području Zvornika biti stacionirani veliki vojni efektivni s ciljem da se Zvornik i njegovo šire područje stave pod kontrolu agresora. Sve važne tačke stavljene su pod kontrolu pridošlih jedinica JNA, u saradnji sa lokalnim

političkim vodstvom SDS u Zvorniku. Tako su agresorske snage već krajem 1991. godine, a posebno početkom 1992. godine izvršile sve neophodne pripreme za zaposjedanje Zvornika. Vojnom zaposjedanju prethodila je politička okupacija, koja se ogedala u "markiranju", odnosno označavanju "srpske teritorije", podjeli opštine, proglašenju tzv. "Srpske opštine Zvornik", odvajanju policije, te zauzimanju svih važnijih privrednih subjekata na ovom prostoru. Da je Zvornik bio važan za agresora, potvrđuje činjenica, da se našao među prvima na udaru agresora, već početkom aprila 1992. godine.

Autor drugog rada (24-40), koji nosi naslov *Koncept agresije na Bosnu i Hercegovinu na primjeru Zvornika*, je Nazim Ibrahimović. U radu se govori o koncepciji agresije na Bosnu i Hercegovinu kroz primjer Zvornika. U radu se može pratiti kako su politički, sigurnosno i vojno, medijski, ekonomski i na svaki drugi način vođene aktivnosti struktura Srbije i srpskog naroda u Bosni i Hercegovine u cilju ostvarivanja projekta Velike Srbije.

Dr. sc. Šefko Sulejmanović autor je rada "Ratna tribina" i njen doprinos u rasvjetljavanju zločina u periodu 1992-1995. godine (41-62). U ovom radu autor navodi da je "Ratna tribina" bila zvanično printano glasilo Skupštine opštine Zvornik od sredine 1992. do druge polovine 1995. godine. Izrasla je iz predratne zvorničke "Tribine" i ponovo se, nakon rata, vratila u staru "Tribinu". Svojim informativnim sadržajima i kritičkim stavovima dala je nemjerljiv doprinos razbijanju medijske blokade agresora i razvijanju svijesti naroda, te jačanju borbenog morala i samopouzdanja boraca Armije Republike Bosne i Hercegovine. "Ratna tribina" je bila vjerni saputnik herojskog otpora jednog gol-orukog naroda za očuvanje života, kućnog praga i domovine, ali i budni svjedok nezapamćenog zločina, počinjenog u Zvorniku i njegovoj okolini. Stoga se može sasvim pouzdano kazati da je "Ratna tribina" dala golemi doprinos, ne samo u rasvjetljavanju,

nego i sprečavanju ratnog zločina u Podrinju, u periodu 1992-1995. godine.

Autor rada *Ratni zločin nad Bošnjacima Zvornika od 1992. do 1995. godine* je prof. dr. Sead Selimović (63-85). U periodu agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu od 1992. do 1995. godine, koju su izvršile Srbija i Crna Gora, počinjeni su mnogobrojni ratni zločini na području opštine Zvornik. Bošnjaci su ubijani, protjerivani i odvođeni u logore zbog njihove nacionalne, etničke i vjerske pripadnosti i zauzimanja njihove zemlje, pljačkanja materijalnih dobara i druge pokretne imovine, te otimanja i prisvajanja njihovih kuća i stanova kao i zatiranja tragova kulturnih i civilizacijskih tekovina. Genocid nad Bošnjacima je vršen u kontinuitetu u periodu 1992-1995. godine, bez obzira na broj likvidiranih, ranjenih, protjeranih, silovanih, itd. Namjera da se Bošnjaci istrijebe postojala je od početka i praktično je provođena u toku cijelog trajanja agresije. Izvršioi genocida, imajući u vidu toleriranje njihovih akata od strane međunarodne zajednice, smatrali su da će *via facti* doći do legalizacije genocida kao političke prakse.

Zločini nad Bošnjacima Zvornika sa akcentom na Bijeli Potok, naslov je rada čiji je autor mr. sc. Omer Zulić (86-107). Priprema i realizacija etničkog čišćenja i genocida nad Bošnjacima Zvornika izvršena je po istoj matrici kao i u ostalim podrinjskim gradovima, ali i u drugim dijelovima Bosne i Hercegovine, kao što je Brčko, zatim Prijedor, itd. Sistemsko etničko čišćenje, zvjersko postupanje sa bošnjačkim stanovništvom, zatvaranje i mučenje u mnogobrojnim logorima smrti neđužnih civila, naročito je bilo izraženo u periodu od aprila do jula 1992. godine. Naročito svirepo postupanje sa bošnjačkim stanovništvom Zvornika vezano je za slučaj Bijeli Potok, kada su izvršena masovna ubistva oko 700 Bošnjaka, a nekoliko hiljada žena i djece prisilno deportovano prema Tuzli. Autor je u radu dao akcenat na činjenice, vezane za zločine nad Bošnjacima

u nekoliko zvorničkih naselja, koji su odvedeni sa Bijelog Potoka, zvjerski mučeni i na kraju svirepo ubijeni.

Mehmed Pargan, autor je rada *Zločin u Zvorniku: Nabijanje žrtve na kolac kao naj-suroviji metod mučenja žrtve tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu 1992-1995.* (108-111). I ovaj autor navodi da su među naj-surovijim zločinima koji su od 1992. do 1995. godine počinjeni u Bosni i Hercegovini bili zločini na području Zvornika. Razmjere zla koje su pojedinci i grupe na području Zvornika činile su bili dio sistematskog provođenja plana izgrađenog u političkim i vojnim vrhovima srpskog naroda. Jedan od najužasnijih zločina je nabijanje na kolac Abdulaha Buljubašića – Bubice.

Rad pod naslovom *Rušenje objekata Islamske zajednice u Zvorniku 1992-1995*, djelo je autora Mustafe Muharemovića (112-165). Rušenje sakralnih objekata je bio jedan od elemenata projekta eliminiranja bošnjačkog stanovništva sa prostora koji je definiran kao “srpska teritorija”. Vjerski objekti, kao simboli se nisu uklapali u realiziranje ekskluzivno srpskih prostora. Rušenje je obavljeno temeljito i sistematski i na prostoru koji je bio pod kontrolom Vojske RS-a i na prostoru

koji je bio odbranjen od strane Armije Republike Bosne i Hercegovine.

Kako se stravični zločini slave kao dan “oslobođenja” Zvornika?! naslov je rada čiji je autor Salih Brkić, novinar u penziji (166-199), koji je od 1992. do 1995. godine kamerom i riječju pratio ratne događaje, pa tako i prikupljao foto i video dokumentaciju o ratnim zločinima. U svom radu je predstavio značajan dio te dokumentacije. Fotografije koje je pripremio su svjedočanstvo zločina tokom agresije, ali i nastavak užasne priče o iskopavanju masovnih grobnica i na kraju o poricanju i veličanju zločina.

Ovaj zbornik je samo dio istine o agresiji na Bosnu i Hercegovinu, dio koje se odnosi na važno strateško područje Zvornik. Ovaj prostor je stoljećima bio naseljen Bošnjacima, koji su u periodu od 1992. do 1995. godine bili izloženi svim vidovima zločina sa ciljem da se potpuno uklone sa svojih ognjišta. Zbornik je samo dio duga onima koji su ugradili svoje kosti u ovu bosansku zemlju. Zbog svega navedenog postoji potpuna opravdanost i svrsishodnost održavanja Okruglog stola sa tom tematikom kao i izlaženja ovog Zbornika.

Mr. Jasmin Jajčević